

GODE GAMLE GENTOFTE

Elsa Gress hævder selv, at hendes opvækst i Gentofte Kommune har præget hende for livet.

Tre forfattere om hvordan det var at vokse op i vor kommune

Mød Elsa Gress, Dan Tùrell og Anders Bodelsen

For fire og tyve år siden besøgte jeg sammen med en portrættegner den dengang 24-årige forfatter Anders Bodelsen i gulstenvillaen i Travervænget i Charlottenlund, hvor han endnu var »hjemmeboende« søn hos professor, dr.phil. C.A. Bodelsen og kunsthistorikeren Merete Bodelsen. Hr. forfatteren skulle tegnes og stof indsamles til artikelrækken »Digtene på vej« i et hovedstadsblad.

Det unge lovende menneske sad dér i det smukke Ordrup-hjem og bakkede på sin

pipe og virkede meget sensitiv. Af og til sprang han op for at hente »dokumentation«, berettede levende og gerne om sit skriveri og kommenterede sin debutroman »De lyse nætters tid«, som var påbegyndt i januar 1958 og udkommet i marts 1959. 245 sider, værs'go', ingen skal beskyldes prosaisten Bodelsen for at være karrig.

STORY-TELLER

Selvfølgelig pirrede det én, at handlingen var henlagt til vores kommune, nærmere betegnet Ordrups villakvar-

terer. Hans fint sansede beskrivelser af villahavernes poesi rummede noget af det, man selv havde indsuget i de unge år herude. »Hvad kan det ikke føre til?«, skrev jeg i artiklen. I dag kan vi svare helt konkret: 17 romaner, syv novellesamlinger, en essaysamling, skuespil, radio- og tv-spil, redaktørvirke, anmeldelser, kronikker etc. - og endnu ikke fyldt 50! 1960: Kritikerprisen, 1969: Boghandlernes gyldne laurbær, 1981: Søren Gyldendal-prisen med flere.

»Allerede hans stil er til-

livdækkende. Helt fri for manér eller kraftudtryk skrider handlingen fremad,« skrev jeg i artiklen dengang. Det er noget af det, man holder af hos Bodelsen. Han er en ægte story-teller, brænder simpelt hen efter at fortælle en god og spændende historie. Det har ikke altid været værdsat her hjemme, guderne skal vide hvorfor. Den episke trang er så gammel som mennesket selv.

Og en ting mere, som gør Anders Bodelsen til en god forfatter: Han skal ikke frelse verden i næste uge, har ikke -

NU SOM FØR: ALTID AKTIV I LOKALSAMFUNDET

Charlottenlund afdeling, 1928.

Charlottenlund afdeling
Jægersborg Allé 22
2920 Charlottenlund

Gentofte afdeling
Gentoftegade 51
2820 Gentofte

Hellerup afdeling
Strandvejen 88
2900 Hellerup

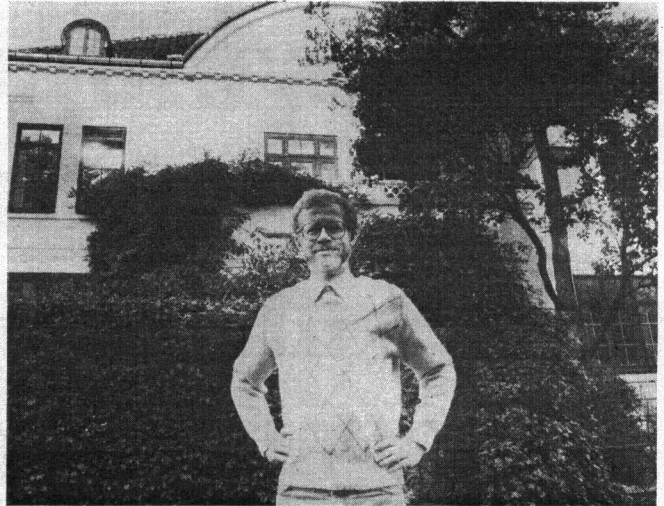
Ordrup afdeling
Ordrupvej 61 A
2920 Charlottenlund

SPAREKASSEN sds

GODE GAMLE GENTOFTE

Dan Turèll læser op af sin berømte bog for idrætsklubbens medlemmer, som bebrejdede ham, at han var gået for tæt på visse af byens borgere.

Anders Bodelsen er efter en afstikker til Nærum under blevet Gentofte-borger og har indrettet sig i et af de attraktive engelske rækkehuse i Klampenborg.

som mange mere uselvstændige - spændt sit forfatter-skab for en knirkende ideologi-vogn. Dermed bestemt ikke sagt, at han ikke vil os noget med sin prosa, for det vil han. Der er ret så alvorlige påmindelser i hans bøger om skævheder i det samfund, vi er part af: rotteræset, succesdyrkelsen, fremmedfølelsen, kynismen, sensationspressen, korruption, lyssky fortællinger, egocentricitet, afpresning, reststyrets utilstrækkelighed, dumme ambitioner, kunst- og kulturparvers dominans, jagten efter statussymboler. Overvågning og manipulation.

SIGNALEMENT

Da det nu er livet i Gentofte Kommune, det drejer sig om her, skal der fokuseres på novellesamlingen »Blæsten i Alleen« (1975). Alleen er naturligvis Jægersborg Allé, hvor der hvirvler både støv og snavs op! Er han mon synsk, forfatteren? »Bogen er,« siger Erik Halvorsen i »Danske digtere i det 20. århundrede, «et helhedsbillede af en tid og en lokalitet, hvor man prøvede at gemme sig i sikkerhed bag ligusterhækken og troede, at man kunne holde ubehageligheder og farene væk ved at fortænge dem.« Den karakteriseres som Bodelsens bedste bidrag til et signalement af halvtredserne. De københavnske forstadsmiljøer er blevet det sted, hvorfra Bodelsen har kunnet »bevæge verden«, og hvorfra han finder stof til »psykologiske og sociale analyser«.

Mandag den 2. december klokken 20.15 taler Anders Bodelsen, der nu har sit hjem i Klampenborg, i det nye hovedbibliotek, Ahlmanns Allé 6 i Hellerup, som et led i den lokalhistoriske månedens mange arrangementer.

NÆSTEN-MYTE

Op så skal vi ellers en tur over på den anden side af Lyngbyvej, her i kommunen kaldet »Jerntæppet«. Vi skal til Vangede. Fisker Chr. Larsen fra Skovshoved udtalte engang i den tids kommunalbestyrelse, sognerådet, da talen var om vejforhold der-

ovre, at »Vangede ku' skotte sig selv«. Det har på skovsprog nok lydt noget i retning af: »Lad dom passe dom!« Hvad mange Vangede-boere sikkert siden har tænkt om dem på den »rigitige« side af Lyngbyvej, altså øst for den magiske skillelinie! Lad dom passe dom, har de sagt. Det har i hvert fald Vangedefænomenet og næsten-myen Dan Turèll, som der her skal fortælles lidt om.

Først en kort biografi. Hans mor og far (faderen var elektriker) var fra Nørrebro. De boede senere ved Nyboder, hvor Dan Turèll blev født 19. marts 1946 - i fiskens tegn ligesom forældrene. Og så flyttede de til Hagens Allé med det borgerlige postdistrikt Hellerup, hvor de boede på førstesalen i oldemors gamle hus. Så tog hans far til Grønland for at tjene penge, så familien kunne komme til at bo bedre, og i 1955 lejede de et rækkehus i Nymose Huse på Mosegårdsvej i Vangede, og nu var der fem børn: Dan, Ken, Frank, Anne og Sem. Og dermed startede for dem »herligheds-retten« til det ganske Vangede!

Dan Turèll debuterede i 1969 som en slags Arena Sub Pub'er og har været professionel lige siden. »Uanset hvad man mener om hans skrivelser,« siger forfatteren Peter Poulsen om ham, »uanset hvor uenige man kan være med ham i det ene eller det andet. Hvad der kommer ud af Dan Turèll i skrift eller som mundtlig improvisation, kommer på et ordentligt dansk - indimellem - dansk-amerikansk.«

SKELSÆTTENDE

Ingen vil kunne fortænke os i her at gøre Dan Turèlls bog fra 1975: »Vangede billeder« til hovedemnet, så meget mere som den betegnes som skelsættende i forfatter-skabet.

Kan De huske, at der ved bogens fremkomst var folk i Vangede, som følte sig gået for nær? Nå, det var der nu også, da Herman Bang i 1889 udgav romanen »Tine«. Den, som havde været model til hovedpersonen, begav sig fra sit hjem i Skåne til Køben-

havn for at læse digteren lektion!

Imidlertid har Dan Turèll værk ikke tilsøret sig bag begrebet »fiktionssprosa«, i bogladen og på bibliotekerne placeres bogen under »Personalhistorie«, og så er sagen jo noget anderledes. Alligevel føler man trang til at komme med en kærligheds erklæring: Vores pæne kommunes lokalhistorie ville være fattigere uden denne frodige og fantastiske egns-apologi, »Vangede billeder«, dette yrende liv af mennesker fra kommunens vestlige kvarter, dér hvor lossepladsen og sindssygeanstalten og husvilde-barakkerne blev anbragt i sin tid, men hvor tingene i dag minder om kommunens øvrige kvarterer. Spydigt fortæller Turèll om eufemismen »Gentofte Vest«: »Så kan man lige så godt kalde Gentofte »Vangede Øst«, ligesom Jylland kunne kaldes »Sjælland Vest«.

SKIKKELSER

Men altså: de mange skikkelser fra Vangede. Dagmar kaldet Lillemor eller Vangedes Bedstemor, formand Artur fra Arbejdsmandsforbundet, rullemanden, mejerikaren, Damen i Sort, spritieren Crobby, jordemor Fanny Fiehn, præsten i Vangede, som »var fin nok«, bageren, ismanden Villy, skomagere i kælderne, barberen, bibliotekaren, købmand Stoffer, lægen, urmageren med det obligatoriske reparationsbeløb, skraldemændene Gøg og Gokke, Fede-Arne, Lange-Joe, Tosse-Carl osv. Og berømtedernes perlerække: Hans W. Petersen, Leo Mathisen, Nat Russell, Preben Uglebjerg, Benny Andersen og - Bent Ricardo Madsen alias storsmugleren Ricardo! Og stemninger fra Lossen og Nymosen og »De gule Huse« og »Skuret« (Vil-labyernes Bio), fra fodboldklubben, ungdomsklubben, søndagsskolen.

Under læsningen af afsnittene »Min Mor«, »Vores forældre« og »Hjemme hos os« kan man få idéassociationer til Helge Rodas sublime digt »Min Moder« fra 1922. To tidsaldre, vidt forskellige mil-

jøer, baggrund og udtryksregistre, men samme indre urørlighed og finfølelse: »Og der var én ting, vi var meget glade for, lige fra vi var små... Det var, at vores forældre ville ha' os. Lige fra de begyndte, havde de været enige om, at de ville ikke ha' bil, at de ville ikke ha' sommerhus, at de ville ha' børn. Og det fik de, og det var det eneste, de nogen sinde fik...«

Dan Turèll forholdt sig ikke så meget til studenterop-røerne. Som arbejderdreng følte han instinktivt, at det ikke var hans verden. Arbejdere var blandt akademikere noget, man talte om i de år, for Turèll var arbejderklassen ens forældre og søskende og naboer, og det er noget helt andet. Turèll er nok en selvvidnesætter, men det er nødvendigt, for der er ikke noget skisma hos ham mellem liv og digt. Han fortæller tirsdag den 10. december klokken 20 i Dyssegårdsskolens teatersal. Det alvorlige show »must go on«.

GA-PÅ-PIGE

»Ih, hvor er jeg dog begavet!« sang skuespilleren Susanne Jagd i 85-ommerens revy »Randers i fest« - dristigt maskeret som forfatteren Elsa Gress bag stærke brille-glas. Længere kan man faktisk ikke komme som skribent her til lands end at blive revyoffer, og jeg vil tro, at den herdede digter har nydt det, hun »den mest udkældte danske forfatter«, som Henrik Stangerup har skrevet om hende i en indfølelse og »følelsket« beskrivelse af hendes forfatterskab.

Dette med begavelsen rammer faktisk plet: student 1937 (udmærkelse) fra Ord-rup Gymnasium, en »snob-beanstalt for Herren« siger hun et sted, Universitetets guldmedalje 1942, 1944 magister i sammenlignende litteratur, 1947 Schultz roman-pris, 1952 Rockefeller-legat, 1965 Kollegernes ærespris, 1968 PH-prisen, 1971 Kritikerprisen, 1974 Søren Gyl-dendal-prisen, 1975 medlem af Det danske Akademi. Siden midten af halvfjerdsere altså helt oppe på Olympien.

Ganske uimponeret, vær sikker på det!

Hun har afstedkommet 28 bøger, deraf fem romaner og hele 15 essaysamlinger. Hun er simpelt hen en af de fineste essayister på disse bredde-grader, prægnant som en Paul V. Rubow, men langt frodigere og uforudsigelig. For hun er »et brud på alt«, på tværs, »en trold«, som PH skrev. Ikke til at sætte i bås, men overalt en kæmpende humanist, en forsvarer for individets ret til udfoldelse i en anti-individualistisk epoke. En dejlig gå-på-pige kan jeg tillade mig at sige, for jeg tilhører samme generation med besættelses-tidserfaringer og forkærlighed for det angelsaksiske.

FRISTED

Følgende er et citat fra debutromanen »Mellemspil« (1947): »Hjemme havde altid været et fristed. Trods kalotte forhold, trods vilde hidsighedsudbrud mellem familiemedlemmerne, trods det, at hjemmet økonomisk set var at ligne ved et skib i sø-gang, at regninger og udpantninger hørte til dagens orden, og flyttevognen var det stadi-ge omkvæd... var der trygt og godt inden for de stadigt skiftende vægge... Hjemme var min far, en endnu charme-rende, intelligenter døgenigt, tyrannisk, forkælet og for-domsfri, og min mor, der holdt båden flydende, vilje-stærk, varm, impulsiv og ukuelig.«

Erindringsbogen »Mine mange hjem« (1965) - i 1971 efterfulgt af »Fuglefri og fremmed« og i 1976 af »Compania« - måler sig med genreens bedste. Selv anmelderne strakte våben. Nåe, derfor, sagde de og tænke fornemmelig på de mange gresske aggressioner og polemiske tilbøjeligheder og glemte deres egne ditto mod denne vores internationalt orienterede skribent, som var kvinde og tilmeldt sig at have selvstændige meninger og stor kundskabsballast.

FØRSTERANGS

Elsa Gress, der er født i 1919 på Frederiksberg som

datter af »fænomenet« Ed-ward Tobias Gress, den efter-hånden fallerede rentier, og Elise, født Pallesen ovre i det jyske, tilbragte sin barndom og første ungdom her i kom-munen med enkelte afstikker-re til Dragør og Østerbro. En tilværelse i barndomshave-landet i Ordrup, Hellerup og Skovshoved - skiftevis i »hat-temagerslottene« (de store gamle villaer) med tilgroede haver og mulighed for dunkle huler og i diverse »treethalvt-værelses«, hvor moderen, den ukuelige, bespiste pensionærer af mange slags og kæmpede for at holde familie-gummiånden flydende. Kontinuerligt på jagt efter »et egnet sted«, i hel- og halv-ek-sil nu og da. Af og til lukkede elektricitetsværket for lyset, men hvad, så havde man jo fantasifremmende petrole-umslamper. Kun en første-rangs digter kan præstere noget sådant: på én gang hensynsløst ærligt og pigeligt og loyalt over for de kære. Døden møder hun tidligt: søste-teren Lily bukker under som ni-årig af en hjernebetændelse, og den forguede bror Palle tager uoprettelig skade ved en cykelulykke på Non-nestien i Ordrup og begår nogle år senere selvmord i depression. Moderen dør i 1938.

Elsa Gress har skrevet no-velle, radio- og skuespil og kender og beundrer filmgen-ren. Hun véd, at kamp og polemik koster skrammer. Det er nok ikke for at være highbrow, hun kan finde på at bringe længere citater på latin og fransk uden efterfølgende oversættelse. Herre-gud, hun udfolder sig jo i sit univers, og det er ikke snæ-vert.

De vil kunne opleve hende onsdag den 18. december klokken 20 i Skovshoved Skoles teatersal. Fantasia vil blomstre og intellektet gniste.

Adgangskort til Anders Bodelsens foredrag udføres kun på de lokale biblioteker fra ugedagen før. Til de to andre forfatter-aftener kan hentes gratis billetter fra de udleveringssteder, som er omtalt andet sted i bladet.

Bent Ziegler